

I. TELEVISIOONI ORGANISATSIOON NSV LIIDUS JA
EESTI NSV-s.

1. M e i e m a a T V s t r u k t u u r .

1) NSV Liidu Riiklik Televisiooni ja Raadio Komitee.

NSV Liidu Riiklik Televisiooni ja Raadio Komitee on liidulis-vabariiklik organ.

NSV Liidu Riiklik Televisiooni ja Raadio Komitee juhib kogu maa televisiooni ja raadiot ja vastutab televisiooni- ning raadioprogrammide ideelis-poliitilise ja kunstilise tase- me, televisiooni ja raadio arengu ning saadeteks kasutatavate tehniliste vahendite arendamise eest.

NSV Liidu Ministrite Nõukogu Riiklik Televisiooni ja Raadio Komitee, liiduvabariikide ministrite nõukogude tele- ja raadiokomiteed, autonoomsete vabariikide, kraide, oblas- tite ja rahvusringkondade tele- ja raadiokomiteed ning neile allutatud organisatsioonid, ettevõtted ja asutused moodusta- vad ühtse NSV Liidu Riikliku Televisiooni ja Raadio Komitee süsteemi.

Liiduvabariikide ministrite nõukogude riiklikud tele- ja raadiokomiteed on vastava liiduvabariigi ministrite nõu- kogu ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu Riikliku Televisiooni ja Raadio Komitee alluvuses.

NSV Liidu Riikliku Televisiooni ja Raadio Komiteed juhib

esimees, kelle nimetab ametisse NSV Liidu Ülemnõukogu. Esimehe asetäitjad määrab ametisse NSV Liidu Ministrite Nõukogu.

NSV Liidu Riikliku Televisiooni ja Raadio Komitee kolleegiumi koosseisu kuulub esimees (kolleegiumi esimees), esimehe asetäitjad ja teised komitee juhtivad töötajad. Komitee kolleegiumi kinnitab NSV Liidu Ministrite Nõukogu. Üleliidulise komitee struktuuri ja tootmistehnilise ning administratiiv-juhtiva personali arvulise koosseisu kinnitab samuti NSV Liidu Ministrite Nõukogu. Struktuuriliste alajaotuste koosseisud ja põhimäärused kinnitab komitee esimees.

NSV Liidu Televisiooni ja Raadio Komitee üldstruktuur on järgmine:

komitee juhtkond - kohaliku televisiooni ja raadio peavalitsus - Kesktelevisioon - üleliiduline raadio - Riikliku Komitee valitsused ja teenistused - komitee juures asuvad asutused, organisatsioonid ja ettevõtted - liiduvabariikide tele- ja raadiokomiteed.

2) TV areng NSV Liidus.

1. oktoobril 1931. aastal leidis aset esimene televisioonisaade, milles näidati nõukogude tuntud inimeste portreesid. See anti eetrisse Moskvast. 19. oktoobril 1931. aastal demonstreeriti televisioonivõimalusi Leningradis. 15. augustist 1932 algas liikuvate kujutiste edasiarendamine ja kaks aastat hiljem - 15. novembril 1934 - oli esimene heliga saade.

Esimised telekeskused ehitati Moskvasse ja Leningradi

1938.aastal. Moskva telekeskusest läks saade eetrisse märtsis 1938. Regulaarsed saated hakkasid toimuma täpselt aasta hiljem.

Oli lõppenud TV esimene periood. Edaspidisele arengule sai takistuseks alanud sõda. Esimesena Euroopas hakati 1945. aastal Moskvast taas telesaateid korraldama. 1948.aastal alustas jälle tööd Leningradi telekeskus. 1951.aastal valmis meie maa kolmas telekeskus Kiievis.

29.juunil 1949 toimus esimene saade liikuva ülekandejäämaga. 31.detsembril 1951.aastal jõudis ekraanile esimene nõukogude telefilm (näidendfilm).

Aastaks 1954 lõpeb TV väljakujunemise periood. Kasvab kiiresti teleauditoorium: 1950.a. - 4 tuhat, 1954.a. - 225 tuhat vaatajat (ehkki töötas vaid 3 telekeskust).

Aastatel 1954-60 algab aga TV tormiline areng üle kogu maa. 1960.aastal loetakse teleauditooriumi suuruseks juba 3,7 miljonit ja selleks ajaks töötavad 83 telekeskust. 1956.a. hakkab Kesktelevisioon andma saateid kahel programmil, Raadio-relee- ja kaabelliinide abil ühendati telekeskused omavahel, mis võimaldas programme vahetada. Sputniku "Molnija-1" abil luuakse teleside Kaug-Idaga. 1962.aastaks kujunes välja televisiooniside Euroopa sotsialistlike maadega.

1967.aasta novembris läks käiku Ostankino telekeskus Moskvast, mille võimsuseks on 50 tundi saateid päevas. Telekeskuste arv kogu maal kasvab kuuekümnendatel aastatel 131-ni. Raadio-relee- ja kaabelliinide pikkus ulatub praegu 67 tuhande kilomeetrini.

2.novembrist 1967 hakkas tegutsema telesaadete edasiandmise süsteem sidesatelliitide "Molnija" ja maapealsete jaamade "Orbita" abil, mis võimaldab kaugrajoonide elanikel jälgida Kesktelevisiooni saateid neile sobivamal ajal. Praegu töötab 70 maapealset jaama, mis vahendavad Moskvast Kesktelevisiooni programme. 22.detsembril 1975 lasti orbiidile sidesatelliit "Raduga", mis koostöös "Molnija-3"-ga võimaldas teleprogrammide edastamist parandada. 26.oktoobril 1976 lisandus uus televisioonisatelliit "Ekraan", mille retranslatsiooniparatuur garanteerib Kesktelevisiooni värviliste ja mustvalgete saadete edasiandmise kollektiivsete vastuvõtuseadmete võrku Siberi ja Kaug-Põhja asulates. Praegu väljastatakse sel teel saateid Moskvast ööpäev läbi kogumahuga 15,9 tundi (KTV I programmi maht on 12 tundi päevas). "Orbita" programmil on võimalik jälgida kõiki tähtsamaid I programmi saateid.

Televisiooni arengu kvalitatatiivseks näitajaks on värvitelevision, mille laialdane levik algas IX viisaastakul. Värvistudioid valmisid 11 keskuses, 9 keskuses värvistudiote ehitamine jätkub. Värvilised liikuva ülekandejaamad on juba 23 stuudiol.

Käesoleval ajal väljastab Kesktelevision saateid kuuel programmil: I - üleliiduline programm, II, III, IV, V ("Orbita") ja programm I "A" ("Vostok"). Valmistatakse ette II üleliidulise programmi edastamist. 70 protsenti KTV programmist on värviline. Rohkem kui 700 linnas on tagatud kvaliteetne värviprogrammi vastuvõtt.

Käesoleva viisaastaku lõpuks minnakse põhiliselt värvitelevision

programmile üle. 1980. aasta Moskva Olümpiamängudeks valmib uus telekeskus. Luuakse sidesatelliitide abil telesaadete vahetus India ja paljude teiste Aasia maadega, samuti Lääne-Ameerika ja Aafrika riikidega. Arvestatakse, et olümpiamänge Moskvast jälgib 2 miljardit inimest. Võistlused peetakse 29 staadionil või spordisaalis, selles osaleb umbes 130-140 riiki. See aga nõuab, et olümpiamängude ajal oleks võimalik Moskvast ja Tallinnast anda üle kogu maailma mitu teleprogrammi.

Areneb ja laieneb rahvusvaheline koostöö. Kesktelevisioonil on töökontakt 110 maa tele- ja raadioorganisatsiooniga. Suure Teatri 200. aastapäeva puhul jälgisid 120 maa televaatajad otseülekannet balleti "Romeo ja Julia" etenduselt. 1975. aastal võeti osa mitmetest rahvusvahelistest konkurssidest: "Montreaux kuldne roos" (Šveits), "Kuldne harf" (Iirimaa), "Itaalia auhind", "Jaapani auhind", Monte Carlo telefestival, aga samuti teleturud Cannes'is ja Milaanos, nõupidamised ja tehnikasümposioonid Prantsusmaal, Šveitsis, Belgias, teletutvustused Rootsis jne.

2. Eesti Televisiooni struktuur.

1) Eesti NSV Televisiooni ja Raadio Komitee.

Eesti Televisiooni ja Raadio Komitee struktuur on kinnitatud 6. oktoobril 1976. a. Eesti NSV valitsuse poolt järgnevalt.

1. Keskparaat.
2. Eesti Televisioon.
3. Eesti Raadio.

4. Televisiooni ja raadio üldteenistused: tehnilise kontrolli osakond ja muusikakollektiivid (sümfooniaorkester, estraadiorkester, segakoor).

5. Komitee isemajandavad ettevõtted: Vabariiklik Raadio- ja telekeskus ja Arvutuskeskus.

2) Eesti Televisiooni struktuur.

Eesti TV struktuuri kuuluvad järgmised allüksused: programmi peadireksioon, stsenaariumide toimetuskolleegium, propaganda- ja informatsioonisaadete peatoimetus, noorte- ja lastesaadete peatoimetus, kunsti- ja kirjandussaadete peatoimetus, muusikasaadete peatoimetus, venekeelsete ja vahendus- saadete peatoimetus, salvestatud programmide peatoimetus ja Tartu peatoimetus.

Eesti Televisiooni juhib komitee esimehe asetäitja.

a) Programmi direksioon tagab telesaadete planeerimise ja nende eetrisse andmise. Programmi direksioon organiseerib kõigi lülide koostööd saadete ettevalmistamisel, kindlustab koostöös peatoimetusega nende kõrge ideelis-poliitilise ja kunstilise taseme.

Programmi direksiooni all-lülideks on:

metoodika, perspektiivse planeerimise ja kaadri väljaõppe osakond, programmi planeerimise osakond, programmi väljastamise osakond, filmisaadete ja reklaami osakond, sekretariaat, kunstnike osakond, teleoperaatorite osakond ja heli-osakond.

Programmi direksiooni eesotsas on programmi direktor, kelle otsesalluvuses on kunstiline juht; programmi peatoime-

taja ning peatoimetuste peatoimetajad (kahekordse alluvussuhtega).

b) Stsenariumide toimetuskolleegiumi ülesandeks on kavandada telefilmide, telelavastuste ja lavastuslikke saateid, aga samuti ka suuremaid saatesarju, valmistada neid ette ning võtta tootmisse ja arutleda ja hinnata uusi kunstiteoseid.

c) Propaganda- ja informatsioonisaadete peatoimetus valmistab ette informatsioonisaateid, rahvamajandus- ja muid ühiskondlik-poliitilisi ning propagandistlikke saateid.

Peatoimetuse struktuur on järgmine: 1) partei ja nõukogude elu toimetus, 2) rahvamajandussaadete toimetus, 3) rahvusvaheliste suhete toimetus, 4) spordisaadete toimetus, 5) eelinformatsiooni toimetus ja 6) režiosakond.

d) Venekeelsete ja vahendussaadete peatoimetus valmistab ette venekeelseid saateid ETV programmile ja meie vabariigi elu tutvustavaid saateid Kesktelevisioonile ja Intervisioonile.

Peatoimetuse koosseisus on kolm all-lüli: venekeelsete saadete toimetus, vahendussaadete toimetus ja režissööride grupp.

e) Kirjandus- ja kunstisaadete peatoimetus kavandab ja toob vaatajateni kirjandus- ja kunstielu käsitlevad saated, valmistab ette originaalseid telelavastusi ja organiseerib teatriülekannete ekraanile vahendamist.

Peatoimetuse struktuur on järgmine: 1) kirjandus- ja kunstisaadete toimetus, 2) telelavastuste ja teatrisaadete toimetus ja 3) režii osakond.

f) Muusikasaadete peatoimetus vastutab kogu stuudio muusikapoliitika eest. Ta organiseerib muusikahariduslikke saateid, korraldab telekontserte, kontsertide ülekandeid ning valmistab ette muusika- ja meelelahutussaateid. Peatoimetuse all-lülid on: muusikasaadete toimetus, meelelahutussaadete toimetus ja režii osakond.

g) Noorte- ja lastesaadete peatoimetus valmistab ette kõiki noortele ja lastele mõeldud saateid ja lavastusi ning õppesaateid.

Peatoimetuse koosseis on järgmine: 1) noortesaadete toimetus, 2) lastesaadete toimetus, 3) "Telekool" ja 4) režii osakond.

h) Tartu peatoimetus valmistab ette saateid Tartu linnast ja Lõuna-Eestist, samuti toimetab ekraanile õppesaateid.

Peatoimetus koosneb kahest lülist: 1) programmi toimetus ja 2) tootmisosakond.

i) Salvestatud programmide peatoimetus ("Eesti Telefilm") organiseerib filmitootmist ja varustab peatoimetusi saadeteks vajalike filmivõtetega.

Alajaotused peatoimetuses: 1) stsenaariumide toimetus, 2) dokumentaal-, populaarteaduslike-, muusika-, mängu- ja õppefilmide osakond, 3) töötlemise osakond, 4) kroonika-, olukirjeldusfilmide ja juurdevõtete osakond ja 5) lavastusosakond.

Peatoimetust juhivad ja kogu tema tegevuse eest saadete ettevalmistamisel ja kollektiivi kasvatamisel vastutab peatoimetaja. Peatoimetaja asetäitja(d) täidab kõiki ülesandeid, mida peatoimetaja tööjaotuse korras annab, ning asendab pea-

toimetajat tema äraolekul. Peatoimetuse pearežissöör on peatoimetuse režiosakonna loomingujuht. Peatoimetuse vastutav sekretär (toimetaja-organisator) korraldab peatoimetuse finants- ja majandustegevust vastavalt tootmis-, finants- ja perspektiivplaanidele ning tagab korrektse asjaajamise peatoimetuses.

3) Eesti Televisiooni ajaloo.

Eesti Televisiooni esimene saade läks eetrisse 19. juulil 1955. a. Lisaks informatsioonile näidati kroonikafilmi "Nõukogude Eesti" (nr. 18) ja mängufilmi "Andruse õnn". Vabariigi aastapäevale pühendatud pidustusi kommenteeris prof. G. Ernesaks.

Kui esimene kümme aastat tähistab ETV arengus tehnilise täiustamise ja otsingute perioodi, siis teise aastakümnesse asutakse juba kui NSV Liidus tunnustatud stuudio.

1. jaanuaril 1957. a. hakkas ilmuma "Raadio ja Televisiooni saatekava", millest hiljem kujunes välja 3 väljaannet. Ajalehe "Televisioon" tiraaž on praegu meie vabariigi ajalehtedest suurim (180 tuhat + 100 tuhat ajalehte "Televideniže").

Esimene prooviülekanne liikuva ülekandejaamaga leidis aset 5. jaanuaril 1957. Eesti TV näitas 4. septembril 1956. aastal esimest korda enda filmitud kroonikapalu. Telelavastusele abimaterjaliks tehtud filmivõtteist sündis 1960. aastal mängufilm "Näitleja Joller". Siit alates algas sihikindlam iseseisva väärtusega filmide loomine. Omaette stuudiona hakkas "Eesti Telefilm" tegutsema 1965. a.

Telestuudio loominguks palge omapäraks on probleem-

reportaažid, mille väljapaistvamate autoritena said tuntuks erivi R.Karemäe ja V.Pant. Viimase üle 300 saatest koosnev sari "Täna 25 aastat tagasi" tõi Eesti teleajakirjanikele suure üleliidulise tunnustuse. Samaaegselt kujuneb välja teleteater, oma muusikaprogramm, õppeprogramm jne.

Uue telemaaja ja stuudiokompleksi valimine (1965) lõi soodsamad tingimused televisiooni arenguks ja elanikkonna vajaduste rahuldamiseks.

1966. aastal hakkas tööle raadioreleeliin Pärnu-Orissaare, mille tulemusena kogu Eesti NSV sai nüüd tehniliselt kvaliteetset teleprogrammi. 1967.a. hakati üle kandma Kesktelevisiooni värvi programmi. Stuudio sai ka esimesed 2 videomagnetofoni saadete salvestamiseks. 1968.aastal alustati Tallinnas Leningradi televisiooniprogrammi ülekandmist.

Televisiooni arengut iseloomustavad järgmised arvud:

Aasta	Televii- sorite arv	Kohaliku prog- rammi maht päevas	Omasaadete maht aastas
1960	38 000	4,4 tundi	484 tundi
1970	275 000	8 tundi	1039 tundi
1975	350 000	8 tundi	1200 tundi

VIII viisaastakul (1966-70) loodi 90 filmi, neist 7 mängu-, 38 dokumentaal-, 40 muusika- ja 5 muus žanris filmi. Lisaks valmistati õppe- ja olukirjeldusfilme. Samal ajavahemikul anti eetrisse 49 lavastust. Teleprogrammi sisu avardub ja süveneb. 1969.aastast hakkab iga nädal ilmuma "Rahvusvaheline panoraam". Sellest ajast on tänaseni ETV programmis ka sellised saatesarjad, nagu "Lugesed looduse raamatut" ja "Ars longa".

4) ETV programmist ja arenguperspektiivist.

Eesti TV mõjusfääris on kaugelt üle miljoni inimese tänu sellele, et ETV saated on jälgitavad kogu Eesti NSV-s. Programmi edastavad 6 saatjat (Kohtla-Järve, Orissaare, Tallinn /2/ ja Tartu) ning 15 retranslaatorit. Tallinna telemasti kõrgus on 198 m. Releeliinid ühendavad Tallinna kogu NSV Liidu telesüsteemiga. Seetõttu on peaaegu kogu territooriumil ka Kesktelevisiooni ja Leningradi TV saated jälgitavad. Eesti TV saateid vaadatakse omakorda ka Läti NSV põhjarajoonides, Pihkva ja Leningradi oblastis, samuti üle lahe Helsingis ja selle ümbruses.

Eesti NSV on Rahvusvahelise Raadio ja Televisiooni organisatsiooni liikmesriik ning kuulub Intervisiooni televisioonivõrku. Intervisiooni kaasabil vahetatakse saateid ka Eurovisiooni meadega.

Uueks, tänapäeva arenguetapi tähiseks on 30. detsember 1972, kui eetrisse anti esimene värvisaade. Esimene värviülekanne jõudis vaatajateni 7. novembril 1973.

Kui IX viisaastakul eraldati üksnes värvitelevisiooni arendamiseks 4 miljonit rubla, siis käesoleval viisaastakul kulude üldsumma veelgi kasvab. Vastavalt NSV Liidu Ministrite Nõukogu määrusele 1974. aastast nähakse ette ehitada Eesti TV stuudiokompleksi teine järk, samuti laiendada tehnilist baasi. Ehitamisel on uus Tallinna telemast, mille kõrgus on 314 m. Kõik see loob eeldused mitmeprogrammilise televisiooni kiireks arenguks meie vabariigis.

Praegu on ETV ööpäevane saatemaht 28,4 tundi (1976. a.

andmed), sellest I programmil - 12,5, II (KTV) - 10,9 ja III (Leningrad) - 5 tundi päevas.

ETV I programm on liitprogramm, mis koosneb kohalikest saadetest (8 tundi ööpäevas) ja retransleeritud saadetest (4 tundi ööpäevas).

Kohaliku programmi aastamahust (2928 tundi) moodustavad omasaated (esmakordselt ekraanile jõudev omatoodang) 1208 tundi, seega keskmiselt 3,3 tundi päevas. Muid saateid (kordussaadet, filmiprogramm, ülekanded) on päevas keskmiselt 4,7 tundi. Värvisaateid on päevas 1,5 tundi, sellest originaal- toodangut 0,6 tundi. Videosalvestuste maht võimaldab eetrisse anda ligi 50% omatoodangut. Põhiosas jääb ETV programmi selline jaotus kuni viisaastaku lõpuni püsima. Kasvab ainult värvisaadete osakaal: 1977. aastal kasvab värvisaadete aeg päevas juba 2 tunnile (originaalsaadet 0,8 tundi). Suureneb ka videosalvestuste maht. Kui 1976.a. oli videosaadete tegemiseks kasutada 2630 tsükkel-tundi videosalvestusi, montaaži jne., siis 1977.a. on see arv juba 4355 tundi.

Viisaastaku lõpul ja järgneva viisaastaku alguses sees uue stuudiokompleksi ja toimetustemaja valmimisega on oodata ööpäevase saatemahu ja omasaadete arvu tunduvat kasvu. Eesti Telefilmis on seni valminud 257 filmi, neist umbes pooled viimase viie aasta jooksul, viimasel ajal enamjagu värvis. 70 filmi on läinud 57 välisriiki, ligi pooled linatsestest tutvustavad meie vabariiki aga üleliidulisel ekraanil. Filmivõtete üldmaht aastas ulatub 122 tunnini. Aastas antakse eetrisse keskmiselt kümme täiskasvanute telelavastust ja 40

originaalsed laste- ja nukulavastust.

Nõukogudema televisioon on kujunenud võimsaks informatsiooni, propaganda ja elanikkonna kultuurilise teenindamise vahendiks. Televisioon on tänapäeval nii kunsti vahendaja kui ka selle looja. Õigem oleks öelda, et on sündinud sootuks uus noor kunst - telekunst, mille ideoloogiline mõjujõud on määratu. Seetõttu on Eesti Televisiooni arenguperspektiivid esmajoones seotud telesaadete ideelise ja kunstilise taseme tõstmisega.

II. TELEVISIOONISAADETE VALMIMISE ORGANISATSIOONILISED JA TEHNILISED ALUSED

1. T e l e v i s i o o n i p r o g r a m m .

1) TV programmi liigid.

Televisiooniprogramm vahendab eetrisse väga mitmesuguseid saateid, mis erinevad üksteisest eesmärgilt, sisult, vormilt, žanrilt, teostuselt, ilmumissageduselt, kasutatud tehnilistelt vahenditelt jne. Igapäevane telekava sarnaneb seega enam ajakirjanduse väljaannetega (ajaleht, ajakiri) kui teatri- või kinoetendusega, kus enamasti on tegemist kogu kava täitva üksikteosega. Loomulikult on igal televisiooni-vaatajal võimalik orienteeruda ka üksikule saatele, olgu ta siis mingi telesarja osa või filmiseriaali jagu. Televisiooni saatevõrk kujundab kogu ühe kvartali toodangu kuu, nädala, päeva ja kellaaaja järgi süsteemikindlaks programmiks, mida vaa-